

Bandırma Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Cam *Unguentarium*

Nurettin Koçhan – Tülin Tan

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü ERZURUM –
Uzman (Arkeolog), Bandırma Arkeoloji Müzesi, Bandırma-BALIKESİR

A GROUP OF GLASS UNGUENTARIA FROM THE BANDIRMA ARCHEOLOGICAL MUSEUM

Abstract

The places of findings of glass unguentaria are not know the Bandırma Archeological Museum in Turkey. Most probably, these findings should be excavated from the ancient city of Cyzicus, where it is located at the isthmus of Kapıdağ and near its vicinity. Unguentaria are generally found in the tombs. As unguentaria were used in the Daily lives of the people, they were put into the tombs. The traditional present offerings to the dead were not only for the ancient Greeks, but also for the ancient Anatolia. These unguentaria consisted of extracts from the herbs, which were usually oil or liquid odours. These unbroken unguentaria were, naturally, obtained from the tombs. Glass unguentaria were possibly made as being the examples of ceramics unguentaria. During the B.C 1. century, blowing the air into the glass through metal pipe was discovered, by this technology, the production of glass unguentaria enabled them to be prevalent. This blowing technic was in two parts: 1. Free blowing, 2. Mold blowing. The unguentaria that we examined, were made by free blowing. We can separate the glass unguentaria into 5 types. Most probably, they were caught illegally from Cyzicus and its vicinity and these findings provide great importance, showing the glass production works of unguentaria in the A.D. 1-2. century, in Cyzicus.

Keywords: Unguentarium, Perfume, Grave, Burial Gift, Glass, Blowing Technique.

Öz

Bandırma Arkeoloji Müzesinde korunmakta olan cam unguentarium'ların buluntu yerleri bilinmemektedir. Büyük olasılıkla Kapıdağ'ın kıstak kısmında yer alan Kyzikos antik kenti ya da yakın çevresindeki mezarlardan çıkarılmış olmalıdırlar. Unguentarium'lar sağlam olarak daha çok mezarlarda bulunmaktadır. Bu da eserlerin günlük hayatta kullanıldıkları gibi, ölü armağanı olarak mezarlara da konduğunu göstermektedir. Ölen kişilere sunu sunma ve hediye bırakma geleneğinin yalnız eski Yunan kültüründe değil, eski Anadolu kültürlerinde de benimsenmiş olduğu görülmektedir. Ölü armağanı olarak konan unguentarium'ların içine ise farklı bitkilerden elde edilen sıvı koku ya da yağ konmaktaydı. Günümüze ulaşan sağlam cam unguentarium'lar doğal olarak, genellikle mezarlarda ele geçmektedir. Cam unguentarium'ların ilk örnekleri olasılıkla seramik formlarının etkisinde şekillendirilmiş olmalıdır. MÖ 1. yüzyıl ortalarına doğru boruyla cama üfleminin keşfedilmesiyle cam kapların daha kısa sürede yapılabilmesi, bu tekniğin hızla yaygınlaşmasını sağlamıştır. Üfleme tekniğinde genelde iki yöntem uygulanmıştır: 1. Serbest üfleme, 2. Kalıba üfleme. İncelediğimiz unguentarium'lar serbest üfleme tekniğiyle yapılmıştır. Bu unguentarium'ları 5 tipe ayırabiliriz. Olasılıkla Kyzikos ya da çevresindeki mezarlardan kaçak yollarla elde edilmiş olan bu eserler, kentte MS 1-2. yüzyıllarda cam eser üretiminin yapıldığını göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Unguentarium, Parfüm, Mezar, Ölü Armağanı, Cam, Üfleme Tekniği.

Bandırma Arkeoloji Müzesi'nde korunan cam *unguentarium*'lar kaçak kazılar sonucu ortaya çıkmış ve müzeye kazandırılmıştır. Cam eserlerin en değerlisinin kazılarda bulunan malzeme olduğu açıktır. Kazı sonucu müzeye aktarılan eserlerin azlığı da bunun önemini artırmaktadır. İncelediğimiz eserlerin buluntu yerleri bilinmemekle beraber, büyük olasılıkla Kapıdağ'ın kıstak kısmında yer alan Kyzikos antik kenti ya da yakın çevresinden elde edilmiş olmalıdır (Bkz. Koçhan 2011, 2013, 2014a, 2014b). İnsanların sağlığında severek kullandıkları eşyaları ölünce de kullanacaklarına inanıldığı için mezarlara bu eşyaların bazıları konmuştur. Severek kullanılan eşyalardan biri de *unguentarium*'lar olmalıdır ki mezarlarda diğer buluntulardan daha çok bulunmuşlardır. Bu nedenle kısaca gömüt işlemine, kokunun tarihçesine ve koku kaplarına değinmemiz gerektiği inancındayız.

Ölen insanları toprağa gömmenin tam olarak ne zaman başladığı ve ilk zamanlar neden gömüldüğü bilinmese de ilk gömülen cesedin Neandertal insanına ait olduğu kabul edilir (Leakey 1982: 57). Bu gelenek yerleşik hayata geçildikten sonra da devam etmiştir. Anadolu'da, örneğin Çatalhöyük'te (VIB) bu durum evlerin içine gömme şeklinde sürdürülmüştür (Mellaart 1967: 242, taf. 82-83). Anadolu'da ilk yerleşimden itibaren ölümler toprağa gömülmüş ve bunlara çeşitli sunular sunulmuştur (Ökse 2005: 1 vd.; Akçay 2008: 32). Ölen kişilere sunu sunma ve armağan bırakma geleneği yalnız eski Yunan kültüründe değil, eski Anadolu kültürlerinde de benimsenmiştir. Eski Yunanlılar insanın vücut (*soma*) ve ruhtan (*psyche*) oluştuğunu kabul eder, ruhun huzur bulmasının, cesedin toprağa verilinceye kadar ve sonrasında yapılan uygulamalara bağlı olduğuna inanırlardı. Bu nedenlerle de ölen kişi için belirli kurallar dâhilinde törenler düzenlenirdi (Şahin 1996: 145; Hürmüzlü 2008). Bu gelenek, eski Yunan kültürünün etkisinde kalan Roma dünyasında da bazı farklılıklarla devam etmiştir. Aynı şekilde mezara armağan koyma geleneği Romalılarda da sürdürülmüştür; mezarlarda sık rastlanan eserler arasında seramik *unguentarium*'lar ilk sırayı almaktaysa da cam *unguentarium*'lar da bulunmuştur. Ölü armağanı olarak konan *unguentarium*'ların içinde ise farklı bitkilerden elde edilen sıvı koku ya da bugünkü deyimiyle parfüm ya da yağ bulunmaktaydı.

Koku ne zaman kaplarda satışa sunulmaya, kullanılmaya başlandı? Bunu kesin olarak ortaya koymak güçtür. Ancak antik Yunan kültüründe ölü yıkandıktan sonra kokulu yağlarla ovularak parfüm sürüldüğünü biliyoruz (Akçay 2008: 32). Homeros'un şafak tanrıçası Eos'tan bahsederken onu "Gül parmaklı Şafak..." olarak tanımlaması (Homeros, *İlyada*, 1.177, 6.175, 23. 11), antik Yunanlıların güle verdikleri önemi göstermektedir. Ayrıca, Aphrodite'in Paris'i, Troya'da savaş alanından alıp "Götürdü bıraktı yatak odasına, Kubbeli güzel kokulu" ibaresi (Homeros, *İlyada*, 1.177, 6.175, 23.11), güzel kokunun önemini ortaya koymaktadır. MÖ 5. yüzyılda yaşamış olan Herodotos, Makedonya'da Bermion Dağı eteğinde yer alan Midas'ın bahçelerinde kendiliğinden yetişen altmış taç yapraklı ve başka güllerden farklı kokan güllerden bahseder (Herodotos, *Tarih*, VIII, 138). Bu güllerden Aristoteles'in öğrencisi Theophrastos (Özcan 2012: 3 dn. 7, 16) ve Yaşlı Plinius da bahseder (Plinius, *Naturalis Historia*, XXI, 17). Bu da MÖ 5. yüzyılda gül yetiştirmeyi Yunanlıların bildiğini gösterir. Ayrıca Batı'nın Büyük İskender'in doğu seferi sırasında yanında getirdiği botanikçiler sayesinde Doğu'da yetişen bitkilerden ve özellikle gül çeşitlerinden haberdar olduğunu ortaya koymaktadır. Kyzikos'da yetişen Süsen bitkisinden elde edilen parfüm ve İris bitkisinden yapılan *irinum* merheminin kent için önemli ihraç ürünleri arasında yer aldığını bilmekteyiz (Magie 2002: 23; Koçhan 2011: 40). Bu da Kyzikos'un da bu konuda önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

İçinde yağ ya da parfüm olan kaplar İlk Demir Çağı'ndan itibaren Yunan kültüründe mezarlara bırakılmıştır (Kurtz ve Boardman 1971: 33; Civelek 2012: 86). Ancak MÖ 7-6. yüzyıllarda, parfüm ve balsamlar, yüksekliği 10 cm'yi geçmeyen *aryballos*'larda satılmaktaydı ve bu kaplara gül vb. kokulu bitkilerden elde edilen ürünler konmaktaydı (Özcan 2012: 7, 16). Zaman içinde görülen gelişmeler sonucu Erken Hellenistik Dönem'de Doğu Akdeniz'de seramik *unguentarium*'larda korunmaya ve mezarlara konmaya başlanmıştır (Forti 1967; Anderson-Stojanović 1987: 105, dn. 1). Hellenistik Dönem'den itibaren *unguentarium*'lar mezar stelleri üzerinde de karşımıza çıkar (Pfuhl ve Möbius 1977: no. 417, lev. 68; Civelek 2012: 78 vd.).

Antik Yunan ve Roma Dönemi'nde *unguentarium*'ların nasıl adlandırıldığı bilinmese de Plinius, "*vasa unguentaria*"dan bahsederken (Plinius, *Naturalis Historia*, XXXVI, 12), Platus

ve Cicero bu kapları *ampulla* olarak adlandırmaktadır (Hellström 1965: 24, dn. 7). Bu kaplar için ayrıca *lacrimaria* ya da *lacrimatorium*, *balsamari* ve *olfactoriolum* tabirleri de kullanılmıştır (Anderson-Stojanović 1987: 106). *Unguentarium* tabirinin ise ilk olarak 20. yüzyıl başlarında Kartaca'da kazı yapan Fransız arkeologlar tarafından kullanıldığı görülmektedir (Gaucker 1915: 545). Olasılıkla içindeki Latince *unguentum* ya da Yunanca *balsamarium* yani "koku"dan adını alan ve mezarlarda ilk önceleri seramik formlarıyla karşımıza çıkan *unguentarium*'ların, Roma Dönemi'nde seramik olanların da kullanılmasına karşın cam formlarının yaygınlaştığı görülmektedir. Bunun nedeni olasılıkla seramik *unguentarium*'ların içindeki sıvıyı sızdırması ve bu nedenle bir bakıma kokusunu yitirmesi olarak değerlendirilebilir. Kyzikos'dan bir lahit içinde hem seramik hem de cam *unguentarium*'ların bulunması, bu formun iki türünün birlikte de kullanıldığını göstermektedir (Meral 2012: 25 vd.).

Hammaddeleri silis (silisyumdioksit), potas (potasyumkarbonat), soda (sodyumkarbonat) ve kireçten (kalsiyumkarbonat) oluşan, saydam ya da yarı saydam sert ve inorganik bir madde olan camın nasıl elde edildiği konusunda pek çok yayın yapılmıştır (Schuler 1959; Lucker 1994; Lilyquist ve Brill 1995; Özgümüş 2000; Ezell 2004). İlk cam boncuklar MÖ 4. binyıla tarihlenirken (Özet 1987: 587), Sümer kenti Eşnunna'da Sargon dönemine (MÖ 2340-2284) ait çubuk halinde bulunan mavi-yeşil yarı saydam buluntu (Frankfort 1934: 56; Özgümüş 2000: 11), bu dönemde camdan, boncuk dışında farklı eserlerin yapılmaya başlandığını göstermesi açısından önemlidir. Buluntu azlığı erken dönemde Mısır'da camcılığın pek gelişmediğini, Mitanni egemenliğindeki Alalah'ta VI. tabakada bulunan, MÖ 16. yüzyılın ikinci yarısından daha geç olmayan ve iç kalıp tekniğiyle yapılmış bir şişenin boyun kısmının bulunması (Woolley 1955: 247; Özgümüş 2000: 11) bu bölgede camcılığın daha hızlı gelişmiş olduğunu gösterir. Hızlı gelişmeye başlayan bu endüstri MÖ 1200 Deniz Kavimleri Göçü ile birlikte bölgede baş gösteren siyasi istikrarsızlık nedeniyle gerilemeye başlar ve bu durum MÖ 9. yüzyıla kadar devam eder. Siyasi istikrarla birlikte diğer alanlarda olduğu gibi cam üretiminde de gelişmeler olduğu görülür. Gordion'da MÖ 8. yüzyıl sonlarına tarihlenen bir tabağın bulunması bunu doğrulamaktadır (Özgümüş 2000: 13). Asurbanipal'ın (MÖ 668-627) kitaplığına cam yapıyla ilgili tabletlerin bulunması (Özet 1987: 587), o dönemde camın ne kadar önemsendiğini ortaya koymaktadır. Ancak MÖ 6. yüzyıldan itibaren Doğu Akdeniz kentleri, MÖ 1. yüzyılda ise Roma bu alanda öne çıkmaya başlamıştır (Plinius, *Naturalis Historia*, XXXIV, 147 vd.; Özgümüş 2000: 13).

İncelediğimiz eserlerin de yapıldığı teknik olan üfleme tekniğinde yapılan cam *unguentarium*'larda genelde iki yöntem uygulanmıştır: 1. Serbest üfleme, 2. Kalıba üfleme (Özet 1987: 595; Erten 1993: 29 vd.; Özgümüş 2000: 9). İncelediğimiz *unguentarium*'lar serbest üfleme tekniğiyle yapılmış olduğundan burada kısaca bu teknikte cam kabın nasıl yapıldığına değinilecektir. Yaşlı Plinius, serbest üfleme tekniğinin ilk olarak Suriye'de, MÖ 1. yüzyıl ortalarında uygulanmaya başlandığını belirtir (Plinius, *Naturalis Historia*, XXXVI, 190). MS 1. yüzyılda ise büyük oranda yaygınlaştığını, Ferrara (İtalya) ve Asseria'da (Hırvatistan) bulunan iki kandil üzerine cam fırını ve bu teknikte eser yapan ustanın işlenmiş olmasından da anlıyoruz (Grose 1989: 33, fig. 10; Stern 1999: 444, 446, fig. 7). Serbest üfleme tekniğiyle cam eser yapımını Theophilus ayrıntılı şekilde anlatmaktadır (Dodwell 1986: 43-44). Serbest üfleme tekniğinde usta potadan, içi boş madeni üfleme çubuğu (pipo) ile yaklaşık 800-1000°C'de eritilen (Küçükerman 1985: 35) ve akıcı hale gelen camı alır, işleme masasında sürekli döndürerek akıcılığının dengelenmesini sağlar. Böylece ilk şeklini alan ve biraz soğuyup akıcılığı azalan cama bir taraftan yavaşça üflerken, diğer taraftan yavaş yavaş çevirir, bu durum camın istenen şekli almasına kadar, arada fırında ısıtılarak devam eder. İstenen form elde edildiğinde camın ağız kısmını oluşturmak, kaide, kulp vb. eklemek için ucunda biraz erimiş cam bulunan noble kabın dip kısmına yapıştırıldıktan sonra bu kısımdan tutularak üfleme borusunun olduğu kısım kesilerek üretilen eserden ayrılır ve ağız kısmı oluşturulur. Kaba, kaide ve kulp eklenecek ise bunlar eklenir, boyama işlemi yapılacak ise yapıldıktan sonra noble kısmı eserden çıkarılarak cam eser yavaş yavaş soğuyacağı bir yere konur. Böylece istenen eser elde edilmiş olur.

Değerlendirme

Sıvı ve aynı zamanda saydam olan cam, malzeme yapımında kullanılmaya başlandığı andan itibaren önemli bir yere sahip olmuştur. Yapılan eserler estetik yönden de güzel olunca insanlar bu malzemeden yapılan eserlere her zaman sahip olmak istemiştir. Sıvıyı sızdırma-

ması ve güzel görünmeleri nedeniyle de seramik eserlere oranla daha çabuk kırılmalarına rağmen, her zaman tercih edilmişlerdir.

İncelediğimiz cam *unguentarium*'lar, satın alma yoluyla müzeye kazandırılmış olduğundan, nereden elde edildikleri hakkında bilgiye sahip değiliz. Ayrıca bu cam eserler mezar buluntusu ise mezarın tipi ve yanında yer alan diğer eserlerin neler olduğunu da bilmiyoruz.

Bu eserlerin de ele geçtiği bölgede yer alan Kyzikos nekropolünde bir lahit ve bir örgü mezar kazılmış, lahitte seramik ve cam kapların yanı sıra altın takı eşyaları da bulunmuştur (Meral 2012). Lahit ve buluntular MS 3. yüzyıla tarihlenmektedir; bu tarih lahitte bulunan cam *unguentarium*'lar için de geçerlidir (Meral 2012: 36 vd.). Ayrıca Kyzikos'ta 1995 kazı döneminde Akropol kapısı önünde açılan açmada Geç Roma ve sonrasına (Koçhan 1997: 416), nekropolde açılan bazı mezarlarda ise MS 2. ve 3. yüzyıla ait cam eserlerin ele geçmesi, kentte cam üretiminin yapıldığını göstermektedir.

Burada incelediğimiz cam *unguentarium*'ların bazıları Isings'in belirlediği formlara uyarken bazıları uymamaktadır. İncelediğimiz *unguentarium*'ların çoğunlukla havuz daldırma yöntemiyle boyanmış, çok azının renkli camla yapılmış olduğu görülmektedir. Eserlerin hemen hemen tümünde, uzun süre kaldıkları yerde suyun neden olduğu bazı renk değişikliklerinin olması bu eserlerin mezarlardan elde edilmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca sağlam ele geçmiş olmaları da bunu doğrulamaktadır.

İncelediğimiz cam *unguentarium*'ları 5 tipe ayırabiliriz.

1. Armudi Gövdeli Cam *Unguentarium*'lar (Kat. No. 1-13)

Az da olsa Isings'in 28a formu için yaptığı tanıma uymaktadır (Isings 1957: 42). Ancak Isings bu formu adlandırırken gövdenin, toplam yüksekliğin yarısı kadar olması gerektiğini belirtir (Isings 1957: 42). Yaptığı çizime göre de kaide kısmı düz olmalıdır. Bu belirlemeler açısından incelediğimiz armudi gövdeli *unguentarium*'lar (Kat. No. 1-13) 28a formuna genelde benzer olsa da ayrıntıda farklılıklar göstermektedir. Genelde gövde 28a formundaki kadar şişkin olmadığı gibi, çukur diplidir. Ayrıca bu grupta incelediğimiz eserlerin tümünde gövde toplam yüksekliğin yarısı kadar değildir. Boyun kısmından gövdeye geçildiği andan itibaren aşağı doğru genişleme artmakta, kaideye yakın kısımdan oldukça fazla genişleyen gövde içe kıvrılarak çukur kaideyi oluşturmaktadır. Gövdeden boyuna geçişte de tüm örneklerde maşayla sıkmanın vurgulanmadığı görülür. Bu grupta değerlendirdiğimiz 13 *unguentarium*'da da ağız kenarı önce dışa, sonra içe kıvrılmış ve düzleştirilmiştir. Olasılıkla Stern'in tüp gövdeli *unguentarium*'lar için belirttiği erken örneklerde boyun kısmının daha kısa tutulmuş olabileceği savı (Stern 1977: 37) armudi gövdelilere de uygulanmış ve deneyim kazandıkça uzun boyunlular yapılmış olmalıdır. Gövde, silindirik boyun geçişinden alta doğru genişlemektedir ve taban hafif iç bükey verilmiştir. Değerlendirmeye çalıştığımız örneklerden sekiz adedinin (Kat. No. 1-8) MS 1. yüzyılın ortalarına ait örneklerle benzerlik göstermesi nedeniyle de aynı tarihe verebiliriz (Hayes 1975: 52, 72, 173, 202; Atila ve Gürler 2009: 36, 77, kat. no. 39). Ancak ilk ikisini (Kat. No. 1-2), boyun kısımlarının kısa olması nedeniyle grup içinde erken örnekler olarak değerlendirebiliriz (Isings 1971: 11; Hayes 1975: 173, 202). Bu gruba ait son beş örneğimiz (Kat. No. 9-13) ise genel hatlarıyla bir önceki grupta değerlendirdiğimiz örneklerle benzemesine karşın dudak kısımlarının ve gövdelerinin genişliğiyle onlardan ayrılmaktadır. Bunların benzerleri daha çok MS 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl ortaları arasına verildiğinden, örneklerimizi de bu tarihler arasına verebiliriz (Hayes 1975: 58 fig. 4/145, pl. 11/145; Şenyurt vd. 2006: 88, res. 101).

2. Tüp Gövdeli Cam *Unguentarium*'lar (Kat. No. 14-26)

Isings'in Form 8 olarak tanımladığı tipe genelde uymasına karşın (Isings 1957: 100), Isings'in tanımında gövde boyun kısmından çok fazla geniş değilken, bizim örneklerin gövde genişliği boyun kısmının ortalama bir buçuk katıdır (Kat. No. 14-26). Genelde boyundan gövdeye geçiş az da olsa maşayla sıkılarak vurgulanmıştır. Bu örneklerde dudak kısmı önce dışa, sonra içe ve aşağı bükülerek oluşturulmuş ve dudak üstü hafif düzleştirilmiştir. Boyun kısmı genelde silindiriktir. Gövde hafif şişkin olup tabanı çukur diplidir. Tüp gövdelilerde erken dönemde boyun kısımlarının kısa olduğu, dönem ilerledikçe boyun kısımlarının uzadığı kabul edilir (Stern 1977: 37). Ancak bölgesel farklılıkları göz önünde bulundurmalıyız, çünkü incelediğimiz örneklerde bunu belirgin şekilde göremiyoruz. Bu tanımlara göre bu gruba

ait ilk üç örneğin (Kat. No. 14-16) benzerlerinin daha çok MS 1. yüzyılın ortalarına doğru tarihlendiği dikkati çekmektedir (Rohde 1980: 156, abb. 16; Caron ve Zoitopoulou 2008: 45, kat. no. 38). Sonraki yedi örneğin (Kat. No. 17-23) benzerleri ise MS geç 1. yüzyıla tarihlenmektedir (Hayes 1975: 52, 151, 161, 135 kat. no. 107, fig. 20/625). Son üç örneğimiz (Kat. No. 24-26) ise gövde yapıları nedeniyle az da olsa farklılık göstermektedir ve boyun kısmının biraz uzaması nedeniyle MS 1. yüzyılın sonu ya da 2. yüzyılın başlarına tarihlenebilir (Hayes 1975: 71 kat. no. 233; Stern 1977: 37; Atila ve Gürler 2009: 40, 43 kat. no. 54).

3. Torba Gövdeli Cam Unguentarium'lar (Kat. No. 27-34)

Armudi gövdelerinde olduğu gibi torba gövdeleri de bazı yönlerden Isings'in 28a formu için yaptığı tanıma uymalarına karşın gövdelerinin daha şişkin ve kısa olmasıyla ayrılmaktadır (Isings 1957: 42 vd.). Bu grubun serbest üfleme tekniğinde yapılan en kolay form olduğu söylenebilir (Anderson-Stojanović 1987: 113). Ayrıca görsel yönden güzel görüldüğü gibi, işlevsel yönden de kullanışlı bir formdur. Dudak kısmı önce dışa, sonra içe kıvrılmış ve uç kısım içte aşağı doğru bükülmüştür. Boyun ve gövde oranı yaklaşık yarı yarıyadır. Boyundan gövdeye geçiş, iki örnek hariç (Kat. No. 32, 34) genelde maşayla sıkılarak vurgulanmıştır (Kat. No. 27-31, 33). Gövde üstten alta doğru yumuşak şekilde genişlemekte, tabana yakın kısımda içe dönerek çukur dip oluşturmaktadır. Boyun kısmı, huni şeklinde, dudaktan gövdeye bağlanan kısma doğru hafif daralmaktadır. İncelediğimiz torba gövdeli bu eserlerin benzerleri MS 1. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir (Hayes 1975: 71 fig. 8/229; Lightfoot 1989: 74, res. 1/3; Caron ve Zoitopoulou 2008: 77, kat. no. 68). Bu nedenle bizim örneklerimiz de aynı tarihte yapılmış olmalıdır.

4. Şamdan Gövdeli Cam Unguentarium'lar (Kat. No. 35-39)

Form yapısı açısından Isings'in 28b için yaptığı tanıma genelde uymakla birlikte (Isings 1957: 42), Isings bu formu tanımlarken gövde kısmının yüksekliğinin, eserin toplam yüksekliğinin üçte biri ya da dörtte biri kadar olduğunu belirtir. Ancak incelediğimiz örneklerde gövde yüksekliği toplam yüksekliğin yaklaşık yarısı kadardır (Kat. No. 35-39). Bu nedenle tam olarak 28b'ye uyduğu söylenemez. Dudak kısmı önce dışa, sonra içe kıvrılmış ve uç kısmı aşağı doğru kıvrılmıştır. Dudaktan gövdeye geçiş kısmına kadar boyun kısmı, huni şeklinde alta doğru daralmaktadır ve gövdeye geçiş maşayla daraltılarak vurgulanmıştır. Gövde üstten alta doğru genişleyen bir huni şeklinde, tabanı ise çukur diplidir. Bu grupta yer alan dört eserin (Kat. No. 35-38) benzerlerini MS 1. yüzyılın ortaları ile 2. yüzyılın ilk yarısına verenler olduğu gibi (Khruškova 2009: 337, fig. 1; Atila ve Gürler 2009: 43 kat. no. 47, 54), MS 2. yüzyıl ortalarına verenler de vardır (Hayes 1975: 58, kat. no. 145). Buna göre incelediğimiz bu eserler MS 1. yüzyıl sonu ile 2. yüzyıl ilk yarısı arasında yapılmış olmalıdır.

Gövde kısmının çok kısa olması nedeniyle tam olarak şamdan gövdeli *unguentarium*'lar grubu içinde değerlendiremediğimiz, bu grubun alt kümesi içinde yer alması gerektiğini düşündüğümüz eser (Kat. No. 39), Isings form 82A1 ile benzerlik göstermektedir (Isings 1957: 97). Önce dışa, sonra içe kıvrılarak hafif düz dudak oluşturulmuş, silindirik boyundan yumuşak şekilde gövdeye geçildikten sonra şişkin gövde düz diple sonlanır. Benzer örneklerin MS 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başına tarihlenmesi nedeniyle örneğimizi de aynı tarihlere verebiliriz (Hayes 1975: 125 fig. 14/487; Şenyurt vd. 2006: 38 res. 27; Canav 1985: 49 kat. no. 54).

5. Küresel Gövdeli Cam Unguentarium'lar (Kat. No. 40-41)

Isings'in şişkin ya da soğansı gövdeli, kısa boyunlu olarak tanımladığı form 6 ile benzerdir (Isings 1957: 22). Ancak iki örneğimizden ilkinde (Kat. No. 40) Isings'te olduğu gibi boyundan gövdeye geçiş kısmı maşayla daraltılarak vurgulanırken, ikincisinde (Kat. No. 41) boyundan gövdeye yumuşak bir geçiş sağlanmıştır. İki eserde de dudak kısmı önce yana yukarı, sonra içe kıvrılmış ve uç kısmı aşağı doğru kıvrılarak oluşturulmuştur. İlk örneğimizde (Kat. No. 40) dudaktan gövdeye doğru boyun kısmında, huni şeklinde bir daralma oluşmuş, gövde genişleyerek çukur diple sonlanmıştır. İkincisinde (Kat. No. 41) dudaktan boyuna geçişinde daralma oluşmuş, alta doğru çok az genişleyen boyun yumuşak bir geçişle gövdeye bağlanmış ve şişkin gövde kısmının altında düz dip oluşturmıştır. İlk örneğimizi (Kat. No. 40) benzerleri ışığında MS 1. yüzyıl ortalarına (Hayes 1975: 51, 150 kat. no. 98, pl. 9/98, 39/622; Atila ve Gürler 2009: 19, kat. no. 6), ikinci örneğimizi (Kat. No. 41) ise MS 1. yüzyıl sonlarına tarihleyebiliriz (Hayes 1975: 53 kat. no. 113, 622, pl. 9/113; Yurtseven 2006: 116, res. 4, çiz. 2).

6. Formu Tam Belirlenemeyen Cam Eserler (Kat. No. 42-55)

Çalışma kapsamına aldığımız 14 örneğimiz yukarıda değerlendirdiğimiz gruplara dâhil edemediğimiz örneklerdir. Bu eserler ilk bakışta Isings form 28a'ya benzer gibi görünmesine karşın ayrıntıda ve özellikle gövde yapısıyla ayrılmaktadır. Genelde az yana yukarı kıvrılarak genişletilen dudak kısmı önce içe sonra aşağı doğru kıvrılmış, üstü hafif düz verilmiştir. İlk örneğimizde (Kat. No. 42) boyun kısmı dudaktan gövdeye doğru genişlerken, beş örnekte (Kat. No. 43, 45, 47, 49, 51) boyun silindirik şeklinde, geri kalan beş örnekte ise boyun kısmı dudaktan gövdeye doğru daralmaktadır (Kat. No. 44, 46, 48, 50, 52). Bazılarında (Kat. No. 43, 45-47, 50) boyundan gövdeye geçiş maşayla sıkılarak vurgulanmış, bazılarında (Kat. No. 42, 44, 49, 52) gövdeye geçişi sağlamak için hafif daraltılmış, kalan diğer örneklerde (Kat. No. 48, 51) bu geçiş yumuşak şekilde verilmiştir. Boyun bitiminde genişlemeye başlayan gövde hafif içe kıvrılarak çukur dip kısmını oluşturmaktadır. İlk 7 örneğimizin (Kat. No. 42-48) benzerleri MS 1. yüzyılın ikinci yarısında (Hayes 1975: 52 pl. 9/107; Şenyurt vd. 2006: 88, res. 101; Atila ve Gürler 2009: 46 kat. no. 59), son 4 örneğimizin (Kat. No. 49-52) benzerleri ise daha çok MS 1. yüzyılın sonu - 2. yüzyılın başlarında görüldüğünden (Hayes 1975: 53 fig. 4/116; Şenyurt vd. 2006: 88, res. 101; Atila ve Gürler 2009: 35 kat. no. 38), incelediğimiz eserleri de bu tarihler arasına verebiliriz. İki örneğimiz de (Kat. No. 53-54) genel yapısıyla Isings form 26a'ya benzeyen (Isings 1957: 40; Canav 1985: 47, kat. no. 48), ancak boyundan gövdeye geçişte farklılık gösteren, olasılıkla 26a'dan geliştirilmiş bir form olarak değerlendirilebilir. İlk örneğimizde (Kat. No. 53) dudak kısmı önce dışa, sonra az kısmı içe kıvrılarak dudak oluşturulmuş, huni boyun kısmının bitimi maşayla vurgulandıktan sonrası dar bir şişkinlik sonrası maşayla ikinci vurgulama, tekrar biraz daha genişleme ve maşayla üçüncü vurgulamadan sonra aniden genişleyen şişkin gövde sonrası çukur dip kısmı oluşturulmuştur. Benzer örnekler MS 1. yüzyıl ortaları ya da öncesinde görüldüğünden (Hayes 1975: 69 fig. 8/215, pl. 16/215), eserimizi de aynı tarihe verebiliriz. İkinci örneğimiz de (Kat. No. 54) bir önceki eserle form açısından benzer özellikte olmakla birlikte karın kısmının basık ve yanlara doğru geniş disk şeklinde olması ve boyun gövde arasında öncekinde maşayla üç boğum oluşturulmuş iken bunda iki boğum oluşturulmuş olmasıyla ondan ayrılır. Bu eserimizi de olasılıkla bir önceki eserle aynı dönem ya da biraz sonrasına tarihleyebiliriz.

Son eserimiz üç ayaklı bir *unguentarium*'dur (Kat. No. 55). Dudak kısmı yana ve hafif yukarı büküldükten sonra az bir kısmının içe kıvrılmasıyla oluşturulmuştur. Silindirik boyundan gövdeye geçiş maşayla sıkılarak vurgulanmış, gövde az uzun yumurta formunda verilmiş, ayakları ise tabandan çekilerek uzatılan kısmın altta dışa doğru kıvrılmasıyla oluşturulmuştur. Form açısından incelediğimiz esere uymamakla birlikte ayaklı bir örnek Çanakkale-Bigadiç'te (Canav 1985: 43, kat. no. 35) ve ikinci ayaklı bir cam eserin alt kısmı ve bir ayağı Klaros'ta ele geçmiştir (Taştumur 2007: 69, no. 93). Bu tür ayaklı eserlerin MS 2-3. yüzyılda üretildikleri kabul edilmektedir (Hayes 1975: 59, pl.12/150; Taştumur 2007: 69). Bu nedenle ayaklı cam eserimizi de MS 2-3. yüzyıla verebiliriz.

Sonuç olarak daha önce Kyzikos kazılarında bulunan cam eserler (Koçhan 1997: 416; Meral 2012: 36 vd.) ile olasılıkla kentte ya da çevresindeki mezarlardan kaçak yollarla elde edilmiş olan ve yukarıda yaptığımız değerlendirmeler sonucu MS 1-3. yüzyıllar arasına tarihlendiğimiz bu eserler, bölgenin en önemli kenti olan Kyzikos'ta MS 1-3. yüzyıllarda cam eser üretiminin yapıldığını göstermesi açısından önemli bir yere sahiptir.

KATALOG¹

ARMUDİ GÖVDELİLER

Katalog No. 1 / Müze Env. No: 2003/790(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 10,7 cm; Boyun Yükseklik: 3,1 cm; Ağız Ç: 3,3 cm; Gövde Ç: 6,5 cm; Taban Ç: 3,8 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 968b85

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı, dışa taşkın dudak disk biçiminde. Boyundan armudi şişkin gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Rohde 1980: abb. 20.

Katalog No. 2 / Müze Env. No: 2003/813(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 6,8 cm; Boyun Yükseklik: 2,1 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 4 cm; Taban Ç: 3,3 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 505255

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Bozuk dudak dışa ve içe doğru katlı. Dışa taşkın ağız kenarı. Boyundan armudi şişkin gövdeye geçiş yumuşak şekilde verilmiş. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: kat. 242.

Katalog No. 3 / Müze Env. No: 2003/802(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 8,3 cm; Boyun Yükseklik: 3,1 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 4,4 cm; Taban Ç: 2,9 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 749178

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı, dışa taşkın dudak disk biçiminde. Boyundan armudi gövdeye geçiş aletle hafif daraltılmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242; Smith 1982: fig. 5/49.

Katalog No. 4 / Müze Env. No: 2003/808(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 8,1 cm; Boyun Yükseklik: 3,1 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 3,5 cm; Taban Ç: 2,9 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*.

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 83a08e

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Dışa taşkın ağız kenarı. Konik gövde. Boyundan gövdeye geçiş iki aletle sıkılarak oluşturulmuş. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 26a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242; Saldern 1980: pl. 5/110; Canav 1985: kat. 51.

Katalog No. 5 / Müze Env. No: 2003/806(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 8,2 cm; Boyun Yüksek: 3 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 4,4 cm; Taban Ç: 3,5 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 718287

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı dudak. Dışa taşkın ağız kenarı. Boyundan armudi şişkin gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 72, fig. 8/242, pl. 16/242; Rohde 1980: abb. 20; Canav 1985: 46, kat. 45.

Katalog No. 6 / Müze Env. No: 2003/805(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 8,1 cm; Boyun Yüksek: 3,6 cm; Ağız Ç: 2,3 cm; Gövde Ç: 3,8 cm; Taban Ç: 3 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 796c54

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Huni şeklinde ağız. Boyundan armudi gövdeye geçiş aletle hafif daraltılmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 58, fig. 4/145, pl. 11/145.

Katalog No. 7 / Müze Env. No: 2003/828(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Gövdedeki çatlaklar üzerinde korozyon

Boyutları: Yüksek: 7,2 cm; Boyun Yüksek: 2,9 cm; Ağız Ç: 1,7 cm; Gövde Ç: 3,3 cm; Taban Ç: 3,2 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, açık mavi. # 525355

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Huni şeklinde ağız. Boyundan armudi gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 58, fig. 4/145, pl. 11/145.

Katalog No. 8 / Müze Env. No: 2003/824(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Üstten gövdenin ortasına uzanan çatlak

Boyutları: Yüksek: 8,6 cm; Boyun Yüksek: 3,5 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 4,3 cm; Taban Ç: 3,7 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 514e49

Tanım: Tam. Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Dışa taşkın ağız. Boyundan armudi şişkin gövdeye geçiş aletle hafif daraltılmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242; Smith 1982: 277, fig. 5/51.

Katalog No. 9 / Müze Env. No: 2003/843(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl ortaları arası

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 6,8 cm; Boyun Yükseklik: 3 cm; Ağız Ç: 2,6 cm; Gövde Ç: 3,6 cm; Taban Ç: 2,8 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Hamur sarı tonları. # 98a569

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı dudak. Dışa hafif taşkın ağız kenarı. Boyundan armudi gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli. Eserde irizasyon ve hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 127, fig. 16/501, pl. 32/501.

Katalog No. 10 / Müze Env. No: 2003/796(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl ortaları arası

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 9,3 cm; Boyun Yükseklik: 3,1 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 5,2 cm; Taban Ç: 4,6 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # a49a97

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Dışa taşkın, aşağı eğimli ağız kenarı. Boyundan armudi şişkin gövdeye geçiş aletle hafif daraltılmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/229; Smith 1982: 275, 277, fig. 5/51.

Katalog No. 11 / Müze Env. No: 2003/809(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl ortaları arası

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 8,1 cm; Boyun Yükseklik: 3 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 3,6 cm; Taban Ç: 3 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # b8cdc5

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı dudak üzeri düzleştirilip verilmiş. Dışa taşkın dudak. Boyundan armudi gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 4/145, pl. 11/145.

Katalog No. 12 / Müze Env. No: 2003/826(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl ortaları arası

Korunma Durumu: Ağız kısmı kırılmış ve tekrar yapıştırılmış

Boyutları: Yükseklik: 7,2 cm; Boyun Yükseklik: 2,8 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 3,7 cm; Taban Ç: 3,4 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # 847a6b

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş, hafif dışa taşkın ve aşağı eğimli dudak. Boyundan gövdeye geçiş aletle verilmiş. Yamuk gövde. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242.

Katalog No. 13 / Müze Env. No: 2003/789(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ile 2. yüzyıl ortaları arası

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 12 cm; Boyun Yüksek: 4,7 cm; Ağız Ç: 3,1 cm; Gövde Ç: 6,9 cm; Taban Ç: 4 cm

Form: Armudi gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 817775

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı dudak üzeri düzleştirilip disk formunda verilmiş. Dışa hafif taşkın ağız kenarı. Boyundan armudi gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/229, pl.16/229; Smith 1982: fig. 5/51.

TÜP GÖVDELİLER

Katalog No. 14 / Müze Env. No: 2003/836(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 9,5 cm; Boyun Yüksek: 3,7 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 2,5 cm; Taban Ç: 1,7 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # 938578

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanan dudak kısmı huni formunda, dışa taşkın ağız kenarı. Kısa silindirik boyun. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 83?

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 39/623; Rohde 1980: abb. 16; Smith 1982: fig. 5/26; Caron ve Zoitopoulou 2008: 41.

Katalog No. 15 / Müze Env. No: 2003/811(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 7,4 cm; Boyun Yüksek: 2,5 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 2,7 cm; Taban Ç: 1,7 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: : Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 748a75

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş, hafif dışa taşkın ve biçimsiz disk şeklindeki dudak eğimli. Boynun ortasında dairesel küçük kırık. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Rohde 1980: abb. 16; Smith 1982: fig. 5/46.

Katalog No. 16 / Müze Env. No: 2003/838(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 10,1 cm; Boyun Yüksek: 3,9 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 2,1 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. #6e8487

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanan dudak kısmı huni formunda, dışa taşkın ağız kenarı. Aşağı doğru daralan kısa boyun. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 83

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 39/623; Caron ve Zoitopoulou 2008: 41; Smith 1982: 274, 277, fig. 5/37.

Katalog No. 17 / Müze Env. No: 2003/817(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tabanda küçük çatlak

Boyutları: Yüksek: 10,5 cm; Boyun Yüksek: 4,9 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 3,3 cm; Taban Ç: 3 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, sarımsı açık kahverengi. # b2b287

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanan dışa taşkın dudak üzeri düzleştirilip disk halinde verilmiş. Üstten alta doğru daralan boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 160, pl. 42/662.

Katalog No. 18 / Müze Env. No: 2003/834(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 10,3 cm; Boyun Yüksek: 5,8 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3 cm; Taban Ç: 2,8 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 766c58

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlanıp üzeri düzleştirilmiş. Dışa taşkın ağız kenarı. Konik gövde. Boyundan gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 160, pl. 42/662.

Katalog No. 19 / Müze Env. No: 2003/831(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 9,6 cm; Boyun Yüksekliği: 4 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 3 cm; Taban Ç: 2,8 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 889998

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışı ve içi doğru katlanmış, dışı taşkın ağız kenarı üzeri düz. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 20/625.

Katalog No. 20 / Müze Env. No: 2003/788(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 15,5 cm; Boyun Yüksekliği: 5,8 cm; Ağız Ç: 3 cm; Gövde Ç: 5,8 cm; Taban Ç: 2,7 cm

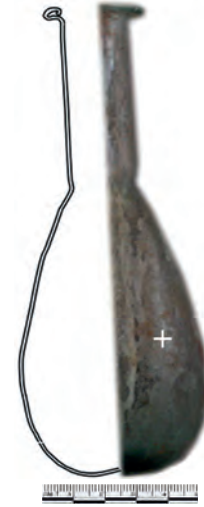
Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, koyu kahve rengi. # 706861

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dış ve içi doğru katlanan dudak kısmı disk formunda. Dış taşkın ağız kenarı. Aşağı doğru daralan kısa silindirik boyun. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı, dış yüzeyde matlaşma.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 9/108.

Katalog No. 21 / Müze Env. No: 2003/792(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 11,7 cm; Boyun Yüksekliği: 4,7 cm; Ağız Ç: 1,8 cm; Gövde Ç: 2,6 cm; Taban Ç: 2,7 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # beb8b5

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışı ve içeri doğru katlanmış, dışı taşkın ağız kenarı. Konik gövdeye geçiş aletle daraltılmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 39/632; Caron ve Zoitopoulou 2008: 44.

Katalog No. 22 / Müze Env. No: 2003/833(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 9,4 cm; Boyun Yüksek: 3,9 cm; Ağız Ç: 2,3 cm; Gövde Ç: 3,1 cm; Taban Ç: 2,9 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # 7e8284

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışı ve içe doğru katlı dudak. Hafif dışı taşkın ağız kenarı. Kısa silindirik boyun. Konik gövde. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 16/219.

Katalog No. 23 / Müze Env. No: 2003/837(A)

Tarih: MS geç 1. yüzyıl

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 10,5 cm; Boyun Yüksek: 4,4 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3,1 cm; Taban Ç: 2,5 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # 8d9d8b

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dış ve içe doğru katlanan dışı taşkın dudak üzeri düzleştirilip disk halinde verilmiş. Üst ve alt kısımda daralan gövde. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 20/625, pl. 39/625; Caron ve Zoitopoulou 2008: 30, 41.

Katalog No. 24 / Müze Env. No.: 2003/819(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu ya da 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 9,3 cm; Boyun Yüksek: 3,6; Ağız Ç: 2,3 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 2,8 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Hamur koyu kahverengi. # 8c86732

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dış ve içe doğru katlanan dudağa disk formu verilmiş, dışı taşkın ağız kenarı. Üstten alta daralan kısa boyun. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 16/219.

Katalog No. 25 / Müze Env. No: 2003/835(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu ya da 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 9,3 cm; Boyun Yük: 5,6 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 2,3 cm; Taban Ç: 2,1 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 949c9b

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışı ve içe doğru katlanıp üzeri düzleştirilmiş, disk formunda dışı taşkın ağız kenarı. Uzun boyundan konik gövdeye geçiş aletle hafif daraltılmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/233; Saldern 1980: pl. 8/160; Olcay 2001: fig. 10/a; Caron ve Zoitopoulou 2008: kat. 49.

Katalog No. 26 / Müze Env. No: 2003/799(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu ya da 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 9,3 cm; Boyun Yük: 3,9 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 3,4 cm; Taban Ç: 2,6 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil renk. # b7b6a7

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışı ve içe doğru katlanmış. Dışa taşkın ağız kenarı. Silindirik boyun. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde matlaşma.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 4/145; Smith 1982: fig. 5/54; Caron ve Zoitopoulou 2008: 68.

TORBA GÖVDELİLER

Katalog No. 27 / Müze Env. No: 2003/825(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 8 cm; Boyun Yük: 3,3 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3,5 cm; Taban Ç: 3 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, mavi. # 4a6086

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışı ve içe doğru katlı. Dışa açılan huni şeklinde ağız. Boyundan torba gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Düz dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242; Caron ve Zoitopoulou 2008: kat. 68.

Katalog No. 28 / Müze Env. No: 2003/830(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 9,9 cm; Boyun Yük: 4,2 cm; Ağız Ç: 2,3 cm; Gövde Ç: 4,1 cm; Taban Ç: 3,5 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # c6c3be

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak içe doğru katlı. Dışa açılan huni şeklinde ağız. Boyundan torba gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242; Lightfoot 1989: res. 1/3.

Katalog No. 29 / Müze Env. No: 2003/798(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 9,9 cm; Boyun Yük: 3,9 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 4,1 cm; Taban Ç: 3,2 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 9f9894

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı düzensiz dudak. Dışa taşkın ağız kenarı. Boyundan torba gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242; Smith 1982: fig. 5/51, 53.

Katalog No. 30 / Müze Env. No: 2003/810(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 8,1 cm; Boyun Yük: 2,8 cm; Ağız Ç: 1,8 cm; Gövde Ç: 3,6 cm; Taban Ç: 2,2 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 77876e

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Dışa açılan huni şeklinde ağız. Boyundan torba gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Düz dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242.

Katalog No. 31 / Müze Env. No: 2003/823(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Boyundan gövdenin altına inen ince çatlak

Boyutları: Yük: 8,6 cm; Boyun Yük: 3,7 cm; Ağız Ç: 1,5 cm; Gövde Ç: 3,3 cm; Taban Ç: 3 cm

Form: Tüp gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, mavi. # a9adc0

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak içe doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş. Dışa hafif taşkın dudak kenarı. Boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/242, pl. 16/242; Caron ve Zoitopoulou 2008: 68.

Katalog No. 32 / Müze Env. No: 2003/827(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 6 cm; Boyun Yük: 1,9 cm; Ağız. Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3 cm; Taban Ç: 2,9 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, # 9cadc7

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlı. Dışa açılan huni şeklinde ağız. Boyundan torba gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/229.

Katalog No. 33 / Müze Env. No: 2003/804(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 7,7 cm; Boyun Yüksek: 2,7 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 3,3 cm; Taban Ç: 2,5 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: : Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 837f78

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanan hafif dışa taşkın ve biçimsiz dudak. Boyunun ortasında dairesel küçük kırık. Boyundan çan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Yuvarlak dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/229; Tekocak 2013: 131, Res. 1.5

Katalog No. 34 / Müze Env. No: 2003/791(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Gövdenin tabana yakın kısmındaki kırığın çevresinde '+' şeklinde küçük bir çatlak

Boyutları: Yüksek: 10,8 cm; Boyun Yüksek: 3,9 cm; Ağız Ç: 2,4 cm; Gövde Ç: 5,8 cm; Taban Ç: 3,7 cm

Form: Torba gövdeli *unguentarium*

Renk: : Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 978466

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe katlı dudak dışa hafif taşkın ve düzensiz verilmiş. Boyundan torba gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/229.

ŞAMDAN GÖVDELİLER

Katalog No. 35 / Müze Env. No: 2003/820(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları - 2. yüzyıl ilk yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 9,7 cm; Boyun Yüksek: 4,6 cm; Ağız Ç: 2,3 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 3,6 cm

Form: Şamdan gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # a2af9c

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı, dışa taşkın dudakların üzeri düzleştirilmiştir. Boyundan tüp-şamdan gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28b

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 4/145, pl. 11/145; Çakmaklı 2013: 75, res. 8.3.

Katalog No. 36 / Müze Env. No: 2003/821(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları - 2. yüzyıl ilk yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 9,1 cm; Boyun Yüksek: 4 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3 cm; Taban Ç: 3,7 cm

Form: Şamdan gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # abb5a5

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı dudak. Boyundan tüp-şamdan gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28b

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 4/145, pl. 11/145; Çakmaklı 2013: 75, res. 8.3.

Katalog No. 37 / Müze Env. No: 2003/822(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları - 2. yüzyıl ilk yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 8,7 cm; Boyun Yük: 4 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 2,9 cm; Taban Ç: 3,2 cm

Form: Şamdan gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 959289

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı dudağın bir tarafı aşağı sarkık. Boyundan tüp-şamdan gövdeye geçiş aletle hafif daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28b

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 4/145, pl. 11/145.

Katalog No. 38 / Müze Env. No: 2003/818(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl sonu ile 2. yüzyıl ilk yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 9,1 cm; Boyun Yük: 3,7 cm; Ağız Ç: 1,8 cm; Gövde Ç: 3,5 cm; Taban Ç: 3,6 cm

Form: Şamdan gövdeli *unguentarium*

Renk: Havuz daldırma, sarımsı açık yeşil. # adaf94

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı, dışa taşkın dudağın üzeri düzleştirilerek disk şeklinde verilmiş. Boyundan tüp-şamdan gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28b

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 4/145, pl. 11/145.

Katalog No. 39 / Müze Env. No: 2003/794(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl sonu - 2. yüzyıl başı

Korunma Durumu: Boynun ortasında dairesel küçük kırık

Boyutları: Yük: 10,5 cm; Boyun Yük: 6,3 cm; Ağız Ç: 3,2 cm; Gövde Ç: 5,9 cm; Taban Ç: 5,3 cm

Form: Çan gövdeli *unguentarium*

Renk: Hamur açık yeşil yeşil. # 545748

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş, hafif dışa taşkın ve biçimsiz dudak. Boyundan çan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Çukur dipli. Dış yüzeyde matlaşma ve irizasyon.

Tipoloji: Isings Form 82 A1

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 14/490, pl. 32/490; Saldern 1980: pl. 5/118.

KÜRESEL GÖVDELİLER

Katalog No. 40 / Müze Env. No: 2003/842(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 6,3 cm; Boyun Yük: 2,8 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 3,9 cm; Taban Ç: 28 cm

Form: Küresel gövdeli *unguentarium*

Renk: : Havuz daldırma, mavi. # 9ba5a9

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlı, dışa taşkın dudağın üzeri düzleştirilerek, ağız huni şeklinde açılmakta. Boyundan küresel gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 6

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 9/98.

Katalog No. 41 / Müze Env. No: 2003/844(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl sonları

Korunma Durumu: Dudaktaki kırık yapıştırılmış

Boyutları: Yük: 6,8 cm; Boyun Yüksekliği: 3 cm; Ağız Ç: 1,7 cm; Gövde Ç: 3,3 cm; Taban Ç: 1,7 cm

Form: Küresel gövdeli *unguentarium*

Renk: : Havuz daldırma, cam göbeği yeşil. # 6dada9

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak yuvarlatılmış, hafif dışa taşkın dudak. Boyundan küresel gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a.

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 9/113; Çakmaklı 2013: 75, res. 8.3.

FORMU BELİRLENEMEYENLER

Katalog No. 42 / Müze Env. No: 2003/795(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 10,6 cm; Boyun Yüksekliği: 3,7 cm; Ağız Ç: 2,5 cm; Gövde Ç: 4,7 cm; Taban Ç: 2,9 cm

Form: ?

Renk: : Hamur yeşil, sedef ve grinin tonları. # a7a9aa

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş, hafif dışa taşkın disk biçiminde dudak. Yeşil, sedef ve grinin tonları dudaktan tabana verev paralel hatlar oluşturuyor. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli. Yeşil korozyon.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: pl. 39/622.

Katalog No. 43 / Müze Env. No: 2003/801(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yük: 8,5 cm; Boyun Yüksekliği: 2,5 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3,6 cm; Taban Ç: 2,4 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 7f7573

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak, hafif dışa taşkın dudak, huni biçiminde ağız. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Çukur dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 52, pl. 9/105.

Katalog No. 44 / Müze Env. No: 2003/807(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Dudaktan boyuna kırılmış ve yapıştırılmış

Boyutları: Yük: 7,6 cm; Boyun Yüksekliği: 2,3 cm; Ağız Ç: 2,6 cm; Gövde Ç: 4,2 cm; Taban Ç: 3,2 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 807766

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Huni şeklinde dışa açılan ağız, dışa yuvarlatılan dudakla sona erer. Gövdenin bir tarafı yamuk ve şişkin. Boyundan gövdeye geçiş aletle şekillendirilmiş. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975, pl. 16/242.

Katalog No. 45 / Müze Env. No: 2003/816(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 7,9 cm; Boyun Yüksek: 2,9 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 2,4 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 7b7979

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak, hafif dışa taşkın dudak, huni biçiminde ağız. İçte gövdenin ortasından dibe devam eden çatlak. Düz dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/220, pl. 17/220.

Katalog No. 46 / Müze Env. No: 2003/829(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yüksek: 9,7 cm; Boyun Yüksek: 3,9 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 3,1 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, # 969f89

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlanmış, Dışa taşkın ağız kenarı. Üstten alta daralan boyundan konik gövdeye geçiş aletle daraltılarak vurgulanmış. Çukur dipli. Eserde hava kabarcığı.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 138 vd., fig. 18/569, pl. 35/569.

Katalog No. 47 / Müze Env. No: 2003/815(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Ağız kısmının yarısı eksik

Boyutları: Yüksek: 6,9 cm; Boyun Yüksek: 3 cm; Ağız Ç: 1,7 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 2,3 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 646055

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dudak dışa ve içe doğru katlanarak içe yuvarlatılmış. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 138 vd., fig. 18/569, pl. 38/569; Smith 1982: fig. 5/49.

Katalog No. 48 / Müze Env. No: 2003/814(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Korunma Durumu: Gövdenin orta kısmından tabana uzanan çatlak

Boyutları: Yüksek: 7 cm; Boyun Yüksek: 2,1 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 3,2 cm; Taban Ç: 2,2 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 3d2a18

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak üzeri düleştirilmiş dudak, hafif dışa taşkın huni biçimli ağız. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 138 vd., fig. 18/569, pl. 38/569; Smith 1982: fig. 5/46.

Katalog No. 49 / Müze Env. No: 2003/800(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu - 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Dudağın küçük bir kısmı kırık ve 'Y' biçiminde çatlak

Boyutları: Yükseklik: 8,9 cm; Boyun Yükseklik: 3,5 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 4,1 cm; Taban Ç: 3,2 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 887972

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Hafif dışa taşkın dudak. Boyundan çan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Smith 1982: fig. 5/51.

Katalog No. 50 / Müze Env. No: 2003/812(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu - 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 6,8 cm; Boyun Yükseklik: 2,4 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 3 cm; Taban Ç: 2,5 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 736451

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak bir tarafı dışa karşı kısmı içe kıvrılan ağız kısmı imal esnasında form bozukluğunu gösterir. Çukur dipli. Matlaşma.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Smith 1982: fig. 5/51.

Katalog No. 51 / Müze Env. No: 2003/803(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu - 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 8,1 cm; Boyun Yükseklik: 3 cm; Ağız Ç: 1,9 cm; Gövde Ç: 3,5 cm; Taban Ç: 2,6 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # 686761

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanan dudak, hafif dışa taşkın, huni biçiminde ağız. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Çukur dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 53, pl. 9/116; Smith 1982: fig. 5/46.

Katalog No. 52 / Müze Env. No: 2003/832(A)

Tarih: MS 1. yüzyılın sonu - 2. yüzyılın başları

Korunma Durumu: Tam

Boyutları: Yükseklik: 8,9 cm; Boyun Yükseklik: 3,2 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 3,5 cm; Taban Ç: 3,2 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, # cbcacb

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Düz dipli.

Tipoloji: Isings Form 28a (?)

Benzer Örnekler: Smith 1982: fig. 5/51, 5/46.

Katalog No. 53 / Müze Env. No: 2003/840(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ya da öncesi

Korunma Durumu: Birkaç parçaya ayrılmış olan eser birleştirilmiş

Boyutları: Yükseklik: 6,8 cm; Boyun Yükseklik: 2,6 cm; Ağız Ç: 2,1 cm; Gövde Ç: 5,1 cm; Taban Ç: 3,5 cm

Form: ?

Renk: Hamur koyu kahverengi. # 53301b

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. İç doğru katlı dudak üzeri düzleştirilip disk formunda verilmiş. Dışa taşkın ağız kenarı. Boyun alta doğru daralıyor. Boyundan gövdeye geçiş üç aletle sıkılarak oluşturulmuş. Çukur dipli. Kırıklarda ve ağız boyun kenarında kireçlenmeler. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 26a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: 69, fig. 8/215, pl. 16/215.

Katalog No. 54 / Müze Env. No: 2003/839(A)

Tarih: MS 1. yüzyıl ortaları ya da öncesi

Korunma Durumu: Dudaktan boynun altına inen çatlak ve simetrisinde küçük çatlaklar

Boyutları: Yükseklik: 7,7 cm; Boyun Yükseklik: 3,1 cm; Ağız Ç: 2 cm; Gövde Ç: 6,2 cm; Taban Ç: 4 cm

Form: ?

Renk: Havuz daldırma, uçuk yeşil. # abb1af

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. İç doğru katlanarak üzeri düzleştirilmiş ve dış doğru çekilmiş, biçimsiz dudak. Boyundan gövdeye ve gövdeden şişkin karın kısmına geçiş aletle şekillendirilmiş. Düz dipli. Eserde hava kabarcıkları.

Tipoloji: Isings Form 26a (?)

Benzer Örnekler: Hayes 1975: fig. 8/215, pl. 16/215.

Katalog No. 55 / Müze Env. No: 2003/797(A)

Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Korunma Durumu: Dudak kısmının yarısı kırık, boyun ve gövdede çatlaklar

Boyutları: Yükseklik: 10,2 cm; Boyun Yükseklik: 3,5 cm; Ağız Ç: 2,2 cm; Gövde Ç: 3,8 cm; Taban Ç: 2,2 cm; Ayak Yükseklik: 1 cm

Form: Ayaklı *unguentarium*

Renk: Hamur açık kahverengi. # 64a07c

Tanım: Serbest üfleme tekniğinde. Dışa ve içe doğru katlanmış, hafif dışa taşkın dudak. Boyundan gövdeye geçiş yumuşatılarak verilmiş. Cam tabandan çekilerek uzatılıp dışa kıvrılarak üç adet ayak yapılmış.

Tipoloji: ?

Benzer Örnekler: Canav 1985: 43, kat. no: 35.

NOT

1. Eserlerin tümü cam *unguentarium* olup, müzeye müsadereyle Erdek Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2002/46 sayılı kararı sonucu gelmiştir. Çizimleri yapan Doktora öğrencisi Ahmet Tercanlıoğlu'na teşekkür ederiz. Fotoğraflar Canon EOS 450D fotoğraf makinesiyle çekilmiş, mercek olarak EF 28=135 mm f/3.5-5.6 IS USM kullanılmış, renk kodları hazırlanırken PANTONE MATCHING SYSTEM® temel alınarak photoshop cs5 ve Corel draw x7 programlarından yararlanılmıştır. Renk kodlarının alındığı kısım çizimler üzerinde '+' ile işaretlenmiştir. Çizimlerin ikili ölçeklendirilmesi Autocad 2015 programında hazırlanmıştır.

.....

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

Herodotos, *Herodot Tarihi*, Çev. M. Ökmen, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973.

Homeros, *İlyada*, Çev. A. Erhat ve A. Kadir, Sander Yayınları, İstanbul, 1975.

Plinius, *The Natural History* (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0137%3Abook%3D36%3Achapter%3D12>).

Modern Kaynaklar

Akçay, T. 2008. "Eskiçağda Ölü Kültü ve Ölü Gömme Adetleri", *Arkeoidea* 6: 32-40.

Anderson-Stojanović, V. R. 1987. "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *American Journal of Archaeology* 91: 105-122.

Atila, C. ve B. Gürlü 2009. *Bergama Müzesi Cam Eserleri*. Çağdaş Matbaa-Reklam Ltd. Şti., İzmir.

Canav, Ü. 1985. *Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. Cam Eserler Koleksiyonu*. Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayi A.Ş., İstanbul.

Caron, B. ve E. P. Zoiropoulou, E. P. 2008. *Montreal Museum of Fine Arts, Collection of Mediterranean Antiquities Musée des beaux-arts de Montréal, La collection des antiquités méditerranéennes*. Volume 1: *The Ancient Glass La verrerie antique*. Brill, Boston.

Civelek, A. 2012. "Mezar Stelleri Üzerindeki Unguentariumlar Üzerine Gözlemler", *Arkeoloji ve Sanat* 141: 77-90.

Çakmaklı, Ö. D. 2013. "Uşak Arkeoloji Müzesi'ne Kazı Dışı Yollardan Kazandırılmış Roma Dönemine Ait Bir Grup Cam Kap", Ç. G. Güray (yay.) *Kaunos/Kbid Toplantıları 2 Anadolu Antik Cam Araştırmaları Sempozyumu*: 65-82. Ankara.

Dodwell, C. R. 1986. *Theophilus*. Oxford, New York.

Erten, E. 1993. *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ezell, M. J. M. 2004. "Looking Glass Histories", *The Journal of British Studies* 43/3: 317-338.

Forti, L. 1967. "Gli unguentari del primo periodo ellenistico", *Rendiconti della Accademia di archeologia, lettere e belle arti* 37: 142-157.

Frankfort, H. 1934. *Iraq Excavations of the oriental Institute 1932/33: Thirt Preliminary Report of the Iraq Expedition*. Oriental Institute of the University of Chicago, Chicago.

Gaucker, P. 1915. *Nécropolés Puniques de Carthage* 1-2. A. Picard, Paris.

Grose, D. F. 1989. *The Toledo Museum of Art Early Ancient Glass Core formed, Rod-Formed, and Cast Vessels and Objects from the Late Bronze Age to the Early Roman Empire, 1600 B.C. to A.D. 50*. Hudson Hill Press, New York.

Hayes, J. W. 1975. *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum A Catalogue*. Royal Ontario Museum (ROM), Toronto.

Hellström, P. 1965. *Labraunda II: I, Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamps and Glass*. Acta Instituti, Lund.

Hürmüzlü, B. 2008. *Eski Yunan'da Ölü Gömme Gelenekleri*. Ege Yayınları, İstanbul.

- Isings, C. 1957. *Roman Glass from Dated Finds*. J.B. Wolters Press, Groningen/Djakarta.
- Isings, C. 1971. *Roman Glass in Limburg*. Wolters- Noordhoff, Groningen.
- Khrushkova, L. 2009. "Late Antique Glass from the Eastern Black Sea: Christian Context", E. Laflı (yay.) *Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean*: 337-353. İzmir.
- Koçhan, N. 1997. "Yüzey Araştırmaları": Yaylalı, A. ve V. Özkaya, "Kyzikos 1995: Arkeolojik Kazı etkinlikleri" içinde, *Kazı Sonuçları Toplantısı XVIII/III*: 409-429.
- Koçhan, N. 2011. *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*. Renkvizyon Ofset Form Matbaacılık, Bursa.
- Koçhan, N. 2013. "Kyzikos, Hellespontus'da Bir Eyalet Merkezi", *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 31: 69-91.
- Koçhan, N. 2014a. "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple", *Centre de Recherche Universitaire Lorrain D'Histoire. Cyzique, cité Majeure et Méconnue de la Propontide Antique*: 279-294. Centre de Recherche Universitaire Lorrain d'Histoire, Metz.
- Koçhan, N. 2014b. "Kyzikos 1989-1996 Kazı Dönemi Yüzey Araştırmaları", H. Kasapoğlu ve M. A. Yılmaz (yay.) *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı, Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı*: 393-403. Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara.
- Kurtz, D. ve Boardman, J. 1971. *Greek Burial Customs*. Cornell University Press, Ithaka.
- Küçükerman, Ö. 1985. *Cam Sanatı ve Geleneksel Türk Camcılığından Örnekler*. Doğu Matbaası, Ankara.
- Leakey, R. E. 1982. *Human Origins*. Dutton Childrens Books, London.
- Lightfoot, C. S. 1989. *Afyon Müzesindeki Cam Eserler Kataloğu*. British Institute of Archaeology at Ankara, London.
- Lucker, K. T. 1994. "Ancient Glass", *Art Institute of Chicago Museum Studies* 20/1: 79-91.
- Lilyquist, C. ve R. H. Brill 1995. *Studies in Early Egyptian Glass*. Metropolitan Museum of Art, New York.
- Magie, D. 2002. *Anadolu'da Romalılar 2: Batı Anadolu ve Zenginlikleri*. Çev. N. Başgelen ve Ö. Çapar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Mellaart, J. 1967. *Çatal Höyük: a neolithic town in Anatolia*. Thames-Hudson, London.
- Meral, K. 2012. "Kyzikos'tan Lahit Mezar Buluntuları", *Höyük* 5: 25-44.
- Olçay, B. Y. 2001. "Ancient Glass Vessels in Eskişehir Museum", *Anatolian Studies* 51: 147-157.
- Ökse, A. T. 2005. "Eski Çağdan Günümüze Ölü Gömme ve Anma Gelenekleri", *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 5: 1-8.
- Özcan, F. 2012. "Grek ve Roma Dünyasında Gül", *S. Demirel Üni. Sosyal Bil. Dergisi* 16: 1-29.
- Özet, A. 1987. "Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Cam Örnekleri ile Antik Çağda Cam Yapımı" *Belleten* LI/200: 587-609.
- Özgümüş, Ü. 2000. *Anadolu Camcılığı*. Pera Yayıncılık ve Kitapçılık A.Ş., İstanbul.
- Pfuhl, E. ve H. Möbius 1977. *Die Ostgriechischen Grabreliefs* I. Verlag Philipp von Zabern, Rhein.
- Rohde, E. 1980. "Antikes Glas: Eine Vorlage aus den Beständen der Berliner Antiken-Sammlung", *Forschungen und Berichte* 20: 147-187.
- Saldern, A. von 1980. *Ancient and Byzantine Glass from Sardis*. Harvard University Press, London.
- Schuler, F. 1959. "Ancient Glassmaking Technique. The Blowing Process", *Archaeology* 12: 116-124.
- Smith, J. C. 1982. "A Roman Chamber Tomb on the South-East Slopes of Monasteriaki Kephale, Knossos", *The Annual of the British School at Athens* 77: 255-293.
- Stern, E. M. 1977. *Ancient Glass at the Fondation Custodia (Collection Frits Luqst-Paris)*. Wolters-Noordhoff, Grönnigen.
- Stern, E. M. 1999. "Roman Glassblowing in a Cultural Context", *American Journal of Archaeology* 103/3: 441-484.
- Şahin, N. 1996. "Beyaz Lektyhos'lar Işığında Klasik Devirde Atina'da Ölüm İkonografisi ve Ölüm Kültü", *Arkeoloji Dergisi* IV: 143-167.
- Şenyurt, S., Y. Akçay, A. Kamış ve Y. Yüceören 2006. *Doğu Kilikya'da Bir Hellenistik-Roma Nekropolü*. Mert Basın yayın San. Tic. Ltd. Şti., Ankara.

- Taştemur, E. 2007. *Klaros Cam Eserler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tekocak, M. 2013. "Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Cam Eser", Ç. G. Güray (yay.) *Kaunos/Kbid Toplantıları 2 Anadolu Antik Cam Araştırmaları Sempozyumu* (17-20 Haziran 2010): 127-142. Ankara.
- Woolley, L. 1955. *Alalakh: An Account of the Excavations at Tell Atchanain the Hatay, 1937-1949*. Oxford University Press, London.
- Yurtseven, F. 2006. "Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları", *Anadolu* 31: 91-121.